

WYDZIAŁ
FILOLOGICZNY

Uniwersytet Łódzki

dr hab. prof. UŁ Przemysław Krakowian
Instytut Anglistyki Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Pomorska 171/173
90-236 Łódź
tel./fax ++48 66 55 220

Rada Naukowa
Kolegium Nauk Humanistycznych
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana Arkadiusza Pietlucha *Extraordinary motivation or high sense of efficacy? The role of self-efficacy in the Directed Motivational Currents theory* - tytuł polski: *Ponadprzeciętna motywacja czy wysoka wartość siły sprawczej? Rola poczucia własnej skuteczności w świetle teorii Ukierunkowanych Nurtów Motywacyjnych* napisana pod kierunkiem dr hab. prof. UR Agnieszki Uberman z udziałem promotora pomocniczego dr Magdaleny Trinder.

Rozprawa doktorska Pana Arkadiusza Pietlucha *Extraordinary motivation or high sense of efficacy? The role of self-efficacy in the Directed Motivational Currents theory*, a nosząca polski tytuł: *Ponadprzeciętna motywacja czy wysoka wartość siły sprawczej? Rola poczucia własnej skuteczności w świetle teorii Ukierunkowanych Nurtów Motywacyjnych* napisana pod kierunkiem dr hab. prof. Uniwersytety Rzeszowskiego Agnieszki Uberman z udziałem promotora pomocniczego dr Magdaleny Trinder podejmuje zagadnienia sukcesu edukacyjnego, zarówno w wymiarze sukcesu uczącego się, ale również sukcesu nauczyciela oraz efektywności metody, podejścia jak i samego systemu nauczania, czy szerzej samego systemu edukacji językowej. Ośmielę się postulować przy tej

okazji, iż jest to kwestia warta miliona dolarów, i choć takie stwierdzenie w recenzji rozprawy doktorskiej wydaje się być facecją, pozwolę sobie do niego powrócić w dalszej części tej recenzji, a tymczasem stwierdzę jedynie, iż odpowiedź na to pytanie, choć proste z pozoru, wydaje się być trudniejsza niż chcielibyśmy to przyznać. Rzecz jasna, w świetle tego wstępu uznaję tematykę podjętą w rozprawie doktorskiej Pana magistra Arkadiusza Pietlucha, jak również uzasadnienie jej podjęcia jako istotne i dobrze ugruntowane.

Muszę jednak zaznaczyć, że źródeł i pierwocin tego zagadnienia należy pewnie poszukiwać wcześniej niż doktorant określa to w przedziale lat 80-dziesiątych poprzedniego wieku, a pomijając klasyków filozofii starożytnej Grecji, może wręcz w latach, kiedy swoje pamflety o skuteczności metody pruskiej albo klasycznej drukowali Johann Christian Fick, Johann Valentin Meindinger, Karl Ploetz, Johann Seindestucker, Heinrich Gottfried Ollendorff. Niemniej jednak temat ten jest bogato reprezentowany w literaturze przedmiotu, a całe rozdziały dotyczące rozmaitych aspektów przyswajania można znaleźć w takich kanonicznych dziełach jak Ellis (1994, 2012), Lightbown i Spada (2009, 2011, 2016, 2019), Ellis i Shintani (2013). Cóż bowiem jest tym czymś co odróżnia przeciętnego ucznia od ucznia prymusa, co powoduje że uczeń języka odnosi albo sukces albo ponosi porażkę, skoro wydawać by się mogło, że skoro pierwszego języka może nauczyć się każdy, kto nie jest obciążony neurologicznymi przeszkodami o pochodzeniu genetycznym, bądź rozwojowym, w tym o podłożu okołoporodowym, to czemu spotykamy się z taką dywersyfikacją efektów kształcenia w powszechnej, równej i gwarantowanej różnymi zapisami, w tym konstytucyjnymi postanowieniami o powszechności edukacji. Prawdą jest, iż zajmowali się tym badacze w kontekście kanadyjskich studiów emigrantów w latach 80-tych ubiegłego stulecia, ale poza wspomnianym w pracy modelem Gardnera, jest jeszcze szereg innych ujęć roli motywacji, identyfikacji i roli czynników społecznych i środowiskowych do których można się, z drobnymi może wyjątkami odnosić do dziś. Jest też szereg badań dotyczących tzw. dobrych uczniów, często, choć nie zawsze, związanych ze strategiami uczenia się i strategiami poznawczymi w bardziej ogólnym wymiarze. Jednak do dziś brak w tej kwestii jasnego stanowiska i konkluzji, szczególnie o charakterze

aplikacyjnym, tych przekładających się na efekty pracy nauczycielskiej i wysiłki uczniów. To właśnie jest to pytanie za milion dolarów, bo odpowiedź na nie niosło by za sobą nie tylko zrozumienie złożonej natury procesu przyswajania języka drugiego/obcego, ale przede wszystkim możliwość wpływania na efektywność tego procesu, lub wręcz kształtowania i kontrolowania go.

Tentatywną odpowiedź, niezależnie od tego czy uznamy ją za wystarczającą, satysfakcjonującą, wyczerpującą, przekonywującą, a co więcej ugruntowaną w empirycznym badaniu, podejmuje ta właśnie praca doktorska.

Na pracę składa się pięć rozdziałów, poprzedzonych wstępami i zakończonych konkluzjami i podsumowaniami, oraz szereg załączników do pracy i obszerną bibliografią, łącznie stanowiącymi 240 stronicy pracy.

Pierwszy rozdział poświęcony jest tym czynnikom mającym wpływ na przyswajanie języka obcego i skupia się na prezentacji istotnych pojęć, terminów i zagadnień oraz teorii dotyczących akwizycji języka. Rozdział ten prezentuje ponadto taksonomię terminów związanych z aspektami afektywnymi przyswajania języka oraz czynnikami indywidualnymi w procesie uczenia się języka, które opisywane są w literaturze przedmiotu w odniesieniu do rozwoju kompetencji językowych w procesie akwizycji języka.

Rozdział drugi, dla odmiany, skupia się na analizie teorii Ukierunkowanych Nurtów Motywacyjnych. Doktorant postuluje, iż podstawowym celem tego rozdziału pracy było poszerzenie stanu wiedzy dotyczącego zjawisk opisywanych przez Dörnyei (1996, 2001, 2005, 2010, 2011, 2012, 2016) oraz publikacjach współautorskich na przestrzeni 2001 – 2019, gdzie te pomysły zostały zestawione z innymi teoriami dotyczącymi motywacji w poszukiwaniu cech wspólnych.

Następujące po tych dwu rozdziałach części o charakterze praktyczno-badawczym, podejmują próbę osadzenia badań w metodologii o charakterze hybrydowym integrującym elementy ilościowe oraz jakościowe w badaniach humanistycznych. Jednym z niedostatków obserwacji w humanistyce jawi się brak empirycznych danych potwierdzających zaobserwowane procesy, co skutkuje

tentatywnymi wnioskami, które z jednej strony stawiają zaobserwowane procesy w sferze pobożnych domysłów, a z drugiej strony nawołują do dalszych obserwacji i badań, co najczęściej nie uzyskuje potwierdzenia w sferze empirycznej. Podjęte przez doktoranta próby dywersyfikacji i hybrydyzacji badań, potencjalnie nadają nowy wymiar pozyskanym danym i wynikającym z ich analizy wnioskom.

I tak, rozdział trzeci prezentuje analizę ilościową zaobserwowanych procesów oraz podejmuje próbę powiązania głównych wielkości określonych na potrzeby tego badania. Z nich ma dalej wynikać zidentyfikowanie przypadków do analizy jakościowej w kontekście Ukierunkowanych Nurtów Motywacyjnych.

Ma to miejsce w kolejnym, czwartym rozdziale, gdzie na podstawie przeprowadzonych wywiadów, autor suplementuje wyniki badań jakościowych, wnioskami płynącymi z tychże wywiadów konstruując ostateczny obraz zaobserwowanych procesów, aby w rozdziale piątym sprecyzować relacje między wpływem poczucia własnej skuteczności na efekty obserwowane w kontekście Ukierunkowanych Nurtów Motywacyjnych.

W pracy wydaje się brakować jedynie praktycznego, aplikacyjnego podsumowania, mniej nieco w rozdziałach badawczych, który choć prezentuje obserwacje i wnioski płynące z zaprezentowanego badania, mógłby się pokusić o pewne implikacje pedagogiczne; brakuje również całościowego podsumowania wysiłków autora, takiej zbiorczej refleksji klamry dotyczącej zarówno samych przedstawionych zagadnień, czy nawet własnych przemyśleń dotyczących procesu kształtowania się kolejnych koncepcji będących kluczowymi aspektami budowania dyskursu tej pracy skupiając się na procesie powstawania znaczeń i nadawania kształtu wiedzy i doświadczeniom poprzez próbę wyrażenia ich za pomocą języka, czego taką próbą w oczywisty sposób jest ta praca.

Pod rozważę podałbym jeszcze sam tytuł pracy – szczególnie, jeśli miałaby ona ukazać się drukiem, do czego gorąco zachęcam doktoranta. Tytuł jawi się nieco bardziej jako popularyzatorski niż naukowy, a to z powodu pierwszego członu będącego pytaniem, które proponuję w dalszych działaniach opuścić bądź

przeformułować, tak aby uzyskał charakter obiektywny, a mniej polemiczny i popularny.

Pracę zamyka obszerna bibliografia zawierająca szereg pozycji książkowych, tych już dzisiaj klasycznych dla dziedziny jak i najnowszych, oraz sporą liczbę rozmaitych relewantnych artykułów, co świadczy o tym, iż doktorant śledzi uważnie to co w tej dziedzinie dzieje się obecnie. Bibliografia jak również przypisy w tekście wykonane są z dużą starannością i dbałością o rzetelne dokumentowanie źródeł. Niepotrzebne jest numerowanie źródeł, co jawi się jako drobny element edycyjnego niedopatrzenia.

Poza wspomnianym wyżej, pod względem edycyjnym praca przygotowana jest starannie, z dużą dbałością o szczegóły, a potknięcia edycyjne są nieliczne i nie zasługują na wzmiankę. Język pracy jest ładny i dojrzały, i choć brak w nim może swady i pewnej potoczności indywidualnego stylu, to tekst czyta się przyjemnie, myśli formułowane są jasno i w przejrzysty sposób a wywód cechuje wewnętrzna logika i spójność. Potknięcia, wynikające z jak sądzę pewnością jedynie z poprawek edycyjnych są nieliczne i właściwie również niewarte wzmianki.

Pracę oceniam wysoko gdyż uważam, że odznacza się przemyślaną strukturą wewnętrzną, a treści i kolejność rozdziałów są logicznie uporządkowane i prowadzą kolejno do części badawczej zaprezentowanej w jej trzech ostatnich rozdziałach. Tu oczywiście można mieć wątpliwości czy podział części badawczej na trzy części nie skutkuje u czytelnika początkową dezorientacją co do jego przyczyn, z pewnością jednak układ taki poprawia proporcje tekstu i strukturę pracy. Układ pracy obejmuje zagadnienia konieczne do rozwiązania przyjętej problematyki, które opisane są na podstawie bogatej literatury przedmiotu. Praca stanowi interesujące badanie w poszukiwaniu odpowiedzi na trudne pytanie o podstawy sukcesu edukacyjnego, a sposób jego przedstawienia nie tylko w przekonujący sposób wyjaśnia motywacje dotyczące wyborów dokonanych przy projektowaniu badania, ale stanowi cenne źródło informacji, wskazówek i zobiektywizowanych obserwacji dla osób, które mogłyby interesować się badaniami podstawowymi w poszukiwaniu odpowiedzi na dylematy badawcze w tej bardzo aplikacyjnej dziedzinie nauki.

Bez najmniejszej wątpliwości pragnę stwierdzić, iż przedstawiona rozprawa spełnia wymogi ustawowe stawiane pracom tego rodzaju i wnoszę o dopuszczenie Pana magistra Arkadiusza Pietlucha do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie ze względu na ogromnie rzetelne i rzeczowe przedstawienie tematyki, staranność badawczą oraz sam język pracy, **wnioskuje o wyróżnienie** tej pracy w ostatecznym wniosku Kolegium Nauk Humanistycznych UR w tym postępowaniu.

/-/ Przemysław Krakowian

Łódź 05.06.2020